

**Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Τμήμα Αγροτικής Οικονομίας & Ανάπτυξης**

Μάθημα: Οικονομικά της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης

«Πολιτικές της Ε.Ε.: Η Αγροτική Πολιτική»

**Γιώργος Αλεξόπουλος
Εργαστήριο Αγροτικής Πολιτικής & Συνεταιρισμών**

Πέμπτη, 27 Οκτωβρίου 2016

Η Αγροτική Πολιτική

Ως επιστήμη, εξετάζει τις αρχές, τους στόχους και τα εφαρμοζόμενα μέτρα της πολιτικής στο γεωργικό τομέα, καθώς και τις συνέπειες των μέτρων και τις ενδεχόμενες διορθωτικές κινήσεις.

Για την υπόδειξη μέτρων και την εκτίμηση των επιπτώσεών τους, η Αγροτική Πολιτική βασίζεται κυρίως στη Γεωργική Οικονομική

Ως γνωστικό αντικείμενο αποτελεί κλάδο της Εφαρμοσμένης Κοινωνικής Οικονομικής.

Η Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ)

Στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- ο αυτόνομος ρόλος του Κράτους περιορίζεται,
- η κοινή πολιτική συναποφασίζεται και εφαρμόζεται ομοιόμορφα από τις συνεργαζόμενες χώρες.

Η Κοινή Αγροτική Πολιτική, αποτελεί την πρώτη και πιο ολοκληρωμένη πολιτική, που καθιερώθηκε και εφαρμόζεται στην Ευρωπαϊκή Ένωση, με σαφώς καθορισμένους στόχους

Για πολλούς αποτελεί την καλύτερη απόδειξη ότι η πραγματική ολοκλήρωση (οικονομική και πολιτική) είναι δυνατή.

Τα χρόνια λειτουργίας της ΚΑΠ απέδειξαν ότι η επιτυχής διαχείριση μιας τέτοιου μεγέθους και σημασίας πολιτικής:

Είναι μια ιδιαίτερα δύσκολη υπόθεση καθώς

Απαιτεί την ύπαρξη κοινών τιμών, κοινών εργαλείων διαχείρισης αυτών, κοινή χρηματοδότηση των μέτρων στήριξης, μηχανισμούς εμπορικής προστασίας έναντι χωρών εκτός ΕΕ και κοινά μέτρα αντιμετώπισης των διαρθρωτικών προβλημάτων της ευρωπαϊκής γεωργίας και της ευρωπαϊκής υπαίθρου γενικότερα.

Τελικά, είναι σε μεγάλο βαθμό προϊόν συμβιβασμών

Είναι αναγκαία μια Αγροτική Πολιτική ?

Χαρακτηριστικά τομέα:

α) Δραστηριότητα που στηρίζεται σε ζωντανούς οργανισμούς - εξάρτηση από το περιβάλλον

Αβεβαιότητα, ποσοτική και ποιοτική, της παραγωγής άρα και των προσφερόμενων στην αγορά ποσοτήτων, εξαιτίας της επίδρασης απρόβλεπτων παραγόντων. Η προβλεπόμενη να παραχθεί ποσότητα μπορεί να διαφέρει ουσιαστικά από την απολαμβανόμενη (προς τα πάνω ή προς τα κάτω), με άμεση συνήθως επίπτωση στις τιμές

β) Εποχικότητα Πολλών Γεωργικών Δραστηριοτήτων

Υποαπασχόληση των συντελεστών παραγωγής

Χαμηλή παραγωγικότητα εργασίας

Αρνητική επίπτωση στο εισόδημα

Είναι αναγκαία μια Αγροτική Πολιτική ?

Χαρακτηριστικά τομέα:

γ) Παραγωγική διάρθρωση ιδιόμορφη

- **Μεγάλος αριθμός μικρών παραγωγικών μονάδων.**
- **Μεγάλη διασπορά**
- **Ποικιλομορφία** στις συνθήκες παραγωγής, στο κόστος, στην ενημέρωση, στη διάδοση καινοτομιών
- **Μικρή κινητικότητα** των παραγωγικών συντελεστών
- **Υψηλός Μ.Ο. ηλικίας** απασχολούμενων με **χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης**

Χώρα	Μέγεθος γεωργ. Εκμσεων (χρησιμοπ. γεωργ. γη σε στρ)	Προϊόν γεωργ. τομέα ανά στρέμμα, 2001 (ευρώ)	Προϊόν γεωργ. τομέα ανά απασχολούμενο 2001 (ευρώ)	Προϊόν γεωργ. τομέα ανά εκμετάλλευση 2001 (ευρώ)
Αυστρία	170	170,4	26.749	28.755
Βέλγιο	226	529,4	131.410	118.694
Γαλλία	420	233,6	67.502	98.000
Γερμανία	363	261,1	46.537	94.258
Δανία	457	337,7	94.770	156.862
Ελλάδα	44	326,0	18.588	14.318
Ην. Βασίλειο	677	152,6	61.844	103.515
Ιρλανδία	314	131,8	48.992	41.401
Ισπανία	203	139,0	34.717	27.649
Ιταλία	61	282,6	38.982	20.161
Λουξεμβούργ	454	205,4	87.667	87.667
Ολλανδία	200	1073,2	87.160	203.372
Πορτογαλία	93	154,9	9.216	14.288
Σουηδία	377	149,4	40.026	56.333
Φινλανδία	273	179,4	28.400	49.086
ΕΕ-15	187	224,3	42.962	42.548

Είναι αναγκαία μια Αγροτική Πολιτική ?

Εν συντομία οι λόγοι που τονίζονται συνήθως είναι οι εξής:

✓ Η κρατική παρέμβαση σταθεροποιεί τις τιμές των γεωργικών προϊόντων, οι οποίες σε αντίθετη περίπτωση θα αυξομειώνονταν ανάλογα με τις καιρικές συνθήκες εις βάρος είτε των παραγωγών είτε των καταναλωτών.

Η άνοδος των τιμών οδηγεί σε αύξηση του πληθωρισμού, καθώς οι δαπάνες για τρόφιμα αντιπροσωπεύουν συνήθως το 20% του προϋπολογισμού ενός νοικοκυριού.

Είναι αναγκαία μια Αγροτική Πολιτική ?

Εν συντομία οι λόγοι που τονίζονται συνήθως είναι οι εξής:

✓ Η αυτάρκεια σε τρόφιμα είναι επιθυμητή από πολιτική, οικονομική και ψυχολογική άποψη και προστατεύει την Ευρώπη από τις μεταβολές στις συνθήκες του διεθνούς εμπορίου.

✓ Οι γεωργοί πρέπει να ενθαρρυνθούν να συνεχίσουν να ασχολούνται με τη γεωργία με στόχο τη διαχείριση και τη διατήρηση της υπαίθρου και του τοπίου.

✓ Δικαιότερη κατανομή εισοδημάτων μεταξύ ομάδων του πληθυσμού

✓ Λόγοι ισοζυγίου πληρωμών

Εσωτερική Αγορά & Τομεακές Πολιτικές

Η Ενιαία (εσωτερική) Αγορά συνεπάγεται ότι:
*Κάθε εθνική νομοθεσία ή μέτρο που λειτουργεί ως εμπόδιο ή φραγμός στις 4 ελευθερίες καταργείται & αντικαθίσταται από **κοινές** (ή συντονισμένες) τομεακές πολιτικές ή/και δραστηριότητες οικονομικού ενδιαφέροντος*

Τομείς **αποκλειστικής** (exclusive) αρμοδιότητας της ΕΕ (Άρθ. 3)

- Τελωνειακή Ένωση
- Κανόνες ανταγωνισμού
- Νομισματική πολιτική
- Βιολογικοί πόροι της θάλασσας (στο πλαίσιο της Κ.Α.Π.)
- Κοινή Εμπορική Πολιτική (Κ.Ε.Π.)

Τομείς **συντρέχουσας** (shared) αρμοδιότητας (Άρθρ. 4) – Μεταξύ άλλων:

- Γεωργία και Αλιεία
- Περιβάλλον
- Προστασία καταναλωτών
- Δημόσια Υγεία

Αρμοδιότητα της ΕΕ στις Κοινές Πολιτικές & Δραστηριότητες

Κριτήριο Επικουρικότητας (subsidiarity)

(Άρθρο 5 της Συνθήκης):

“...Στους τομείς μη-αποκλειστικής αρμοδιότητας, η Ένωση δρα μόνον εφόσον οι στόχοι δεν μπορούν επαρκώς να επιτευχθούν από τα Κ-Μ κι άρα μπορούν να επιτευχθούν καλύτερα από την ΕΕ για λόγους οικονομικών κλίμακας ή αποτελέσματος...”

- **Κλίμακα** => Η ΕΕ δρα με χαμηλότερο κόστος
- **Αποτελεσματικότητα** => Θετικότερες οικονομικές εξωτερικότητες (externalities) επιτυγχάνονται στο επίπεδο της Ένωσης

“Κάθε δράση της ΕΕ δεν μπορεί να πάει πέραν του αναγκαίου για την επίτευξη των στόχων της Συνθήκης”

Συμπέρασμα: Η επικουρικότητα, μεταξύ άλλων, εξαρτάται από το εύρος των ενωσιακών δράσεων & συνδέεται άμεσα με το μέγεθος των δαπανών του προϋπολογισμού που απαιτούνται για την επίτευξη των στόχων της πολιτικής στον κάθε τομέα

Η ΚΑΠ, η διατροφική αλυσίδα και η Εσωτερική Αγορά

Κοινή (Εσωτερική) Αγορά

- Απαγόρευση ποσοτικών περιορισμών στην ελεύθερη κυκλοφορία αγαθών – Οι αγορές των γεωργικών προϊόντων
- Πλήρης εναρμόνιση νομοθεσίας σε «τεχνικά» πρότυπα γεωργίας προς αποφυγήν «εμποδίων» στο εμπόριο:
  - Κτηνιατρικοί έλεγχοι (για προστασία των ζώων & της δημόσιας υγείας)
  - Φυτοϋγειονομικοί κανόνες
  - Σποροπαραγωγή (π.χ. η περίπτωση των GMO)
  - Διατροφική ασφάλεια
  - Ποιότητα τροφίμων
- Εξωτερικά Σύνορα:
  - Τα αγροτικά προϊόντα στο Κοινό Δασμολόγιο
  - Κοινοί δασμοί & τέλη, παραδοσιακοί πόροι του κοινοτικού προϋπολογισμού

Η Αφετηρία της ΚΑΠ και οι Στόχοι της

Άρθρο 33 (πρώην άρθρο 39)

1. Στόχοι της κοινής γεωργικής πολιτικής είναι:

α) να αυξάνει την παραγωγικότητα της γεωργίας με την ανάπτυξη της τεχνικής προόδου, με την εξασφάλιση της ορθολογικής ανάπτυξης της γεωργικής παραγωγής, καθώς και της άριστης χρησιμοποίησης των συντελεστών παραγωγής, ιδίως του εργατικού δυναμικού.

β) να εξασφαλίζει κατ' αυτόν τον τρόπο ένα δίκαιο βιοτικό επίπεδο στο γεωργικό πληθυσμό, ιδίως με την αύξηση του ατομικού εισοδήματος των εργαζομένων στη γεωργία.

Η Αφετηρία της ΚΑΠ και οι Στόχοι της

Άρθρο 33 (πρώην άρθρο 39) (συνέχεια)

γ) να σταθεροποιεί τις αγορές

δ) να εξασφαλίζει τον εφοδιασμό

ε) να διασφαλίζει λογικές τιμές κατά την προσφορά αγαθών στους καταναλωτές.

Κατευθυντήριες Γραμμές της ΚΑΠ

*Στη διάσκεψη της Στρέζα (STRESA) της Ιταλίας
(Ιούλιος 1958),*

Κατευθυντήριες Γραμμές της ΚΑΠ (διάσκεψη της Στρέζα (STRESA) της Ιταλίας, Ιούλιος 1958)

Αποτελέστηκαν από τρία κύρια σημεία:

α) Τη δημιουργία ενιαίας αγοράς (single market)
στην ΕΟΚ με τη θέσπιση κοινών τιμών και κανόνων ανταγωνισμού και την παράλληλη κατάργηση όλων των εμποδίων διακίνησης των γεωργικών προϊόντων στο εσωτερικό της κοινοτικής αγοράς. Η ενιαία αγορά προϋποθέτει κοινή διαχείριση της αγοράς και ενιαία προστασία στα εξωτερικά σύνορα της Κοινότητας.

Κατευθυντήριες Γραμμές της ΚΑΠ (διάσκεψη της Στρέζα (STRESA) της Ιταλίας, Ιούλιος 1958)

β) Την κοινοτική προτίμηση (Community preference)

δηλ. τη δημιουργία καθεστώτος που να εξασφαλίζει το προβάδισμα των κοινοτικών προϊόντων στην κοινοτική αγορά έναντι των προϊόντων των τρίτων χωρών, όταν τα τελευταία προσφέρονται σε πολύ χαμηλές τιμές στη διεθνή αγορά.

Η κοινοτική προτίμηση δεν σημαίνει απαγόρευση εισαγωγών αλλά διαμόρφωση πλεονεκτικής θέσης στα κοινοτικά προϊόντα. Η δημιουργία ανασχετικών μηχανισμών για τη διασφάλιση της κοινοτικής προτίμησης συνδυάζεται με την εξασφάλιση σταθερότητας στο εισόδημα των παραγωγών και ομαλότητας στον εφοδιασμό της αγοράς.

Κατευθυντήριες Γραμμές της ΚΑΠ (διάσκεψη της Στρέζα (STRESA) της Ιταλίας, Ιούλιος 1958)

γ) Τη χρηματοδοτική αλληλεγγύη (financial solidarity)

δηλ. την κοινή οικονομική διαχείριση των δαπανών που συνεπάγεται η εφαρμογή μιας κοινής αγροτικής πολιτικής με βάση τους κοινούς πόρους της Κοινότητας. Οι δαπάνες που συνεπάγεται η εφαρμογή της ΚΑΠ σε κάθε χώρα δεν θα καλύπτονται από πόρους της ίδιας της χώρας αλλά από το κοινό Ταμείο που συνιστάται για τον σκοπό αυτόν.

Η χρηματοδοτική αλληλεγγύη εκφράζεται με την προβλεπόμενη από το άρθρο 34 της Συνθήκης ίδρυση του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ), που είναι γνωστό με τα γαλλικά αρχικά ως FEOGA (Fonds Europeen d' Orientation et de Garantie Agricole) (European Guidance and Guarantee Fund).

Πολιτική Εγγυήσεων Κοινές Οργανώσεις Αγορών

Τα κυριότερα εργαλεία που εισήγαγε η ΚΑΠ εκείνη την περίοδο ήταν τα μέτρα παρέμβασης στην αγορά:

Ο μηχανισμός της κοινοτικής παρέμβασης ο οποίος εξασφάλιζε μια «ελάχιστη τιμή» στον παραγωγό όταν οι τιμές της αγοράς έπεφταν κάτω από ένα συγκεκριμένο επίπεδο

Οι αντισταθμιστικές εισφορές που εισπράττονταν στα σύνορα όταν εισάγονταν στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα προϊόντα ομοειδή με εκείνα που παράγονταν εσωτερικά

Οι εξαγωγικές ενισχύσεις που χορηγούνταν στους εξαγωγείς γεωργικών προϊόντων

***Πολιτική Εγγυήσεων
Κοινές Οργανώσεις Αγορών
Πρότυπο η ΚΟΑ Δημητριακών***

Ο μηχανισμός στήριξης τιμών:

- (α) ----- Ενδεικτική τιμή
- (ε) ----- Τιμή που διαμορφώνεται στην αγορά
- (β) ----- Τιμή κατωφλίου
- (γ) ----- Τιμή παρέμβασης
- (δ) ----- Διεθνής τιμή

*Πολιτική Εγγυήσεων
Κοινές Οργανώσεις Αγορών
«Θύμα της Επιτυχίας της»*

Επάρκεια - Αυξημένα Εισοδήματα

Όμως

διογκωμένο **δημοσιονομικό κόστος** (σε σχέση με άλλες πολιτικές)

δημιουργία τεραστίων **πλεονασμάτων** προϊόντων που δεν μπορούσαν να διατεθούν ούτε στην εσωτερική ούτε στην εξωτερική αγορά.

Πολιτική Εγγυήσεων

Κοινές Οργανώσεις Αγορών

«Θύμα της Επιτυχίας της»

*οι εισοδηματικές ανισότητες εντός του αγροτικού τομέα,
αντί να αμβλύνονται οξύνονταν*

*το μοντέλο της αγροτικής παραγωγής που προωθούσε η
ΚΑΠ ήταν σε αντίθεση με τις επιταγές της βιώσιμης
ανάπτυξης.*

*η ΚΑΠ απορροφά το 65% περίπου του συνολικού
κοινοτικού προϋπολογισμού*

δημιουργεί «βουνά βουτύρου ή κρέατος»

*έντονες αντιδράσεις από τους εμπορικούς εταίρους της
Κοινότητας στο πλαίσιο της GATT (του σημερινού ΠΟΕ)*

Πολιτική Εγγυήσεων

Πράσινη Βίβλος 1985 – Μεταρρύθμιση 1988

Πράσινη Βίβλος (Επιτροπή 1985)

- Παραγωγοί συνυπεύθυνοι (?!)
- Αρνητικά μηνύματα αγοράς
- Αρνητική εξέλιξη Διεθνών Τιμών

Προβληματισμός για το σύνολο της Αγρ. Κοινωνίας

Μέτρα 1988

σταθεροποιητές με κυριότερο χαρακτηριστικό την
καθιέρωση μέγιστων εγγυημένων ποσοτήτων (ΜΕΠ)

Πολιτική Εγγυήσεων

Κίνητρα 1988

οι παραγωγοί θα μπορούσαν να αξιοποιήσουν οικειοθελώς

Αγρανάπαυση: Οι παραγωγοί που θα δέχονταν τον περιορισμό της καλλιεργούμενης έκτασης κατά 20 % και επί 5 χρόνια τουλάχιστον, θα αποζημιώνονταν από την κοινότητα για την απώλεια εισοδήματος. Αυτό το ποσοστό γης μπορούσε να αφεθεί χέρσο, να φυτευτεί με δασικά δένδρα ή να χρησιμοποιηθεί για μη γεωργικούς σκοπούς.

Πολιτική Εγγυήσεων

Κίνητρα 1988

Εκτατικοποίηση: Οι παραγωγοί πλεονασματικών προϊόντων, εφόσον δέχονταν να μειώσουν την παραγωγή τους κατά 20 % και επί 5 χρόνια τουλάχιστον, χωρίς να στραφούν προς κάποιο άλλο πλεονασματικό προϊόν, δικαιούνταν αποζημίωση από την Κοινότητα, αντίστοιχη προς τη μείωση του εισοδήματός τους.

Στροφή προς άλλες καλλιέργειες: Μεταβατικές ενισχύσεις καθιερώθηκαν για να ενθαρρύνουν τους παραγωγούς να στραφούν προς μη πλεονασματικά προϊόντα, όπως άνθη, διακοσμητικά φυτά, ξηρούς καρπούς, γουνοφόρα ζώα και άλλα.

Πολιτική Εγγυήσεων

Κίνητρα 1988

Πρόωρη συνταξιοδότηση γεωργών: Με απόφαση των κρατών-μελών μπορούσε να χορηγηθεί πρόωρη συνταξιοδότηση σε γεωργούς ηλικίας 55-65 ετών, υπό τον όρο ότι η γη τους θα χρησιμοποιείτο στο εξής για μη γεωργικούς σκοπούς, όπως θα ήταν, για παράδειγμα, η δάσωση, ή θα μεταβιβαζόταν, κατά κυριότητα ή με μακροχρόνια μίσθωση, σε άλλους γεωργούς για να μεγαλώσουν την εκμετάλλευσή τους, χωρίς να αυξήσουν την παραγωγή πλεονασματικών προϊόντων.

*Καθόλου εντυπωσιακά αποτελέσματα τα πρώτα χρόνια
2% αγρανάπαυση (οριακών κυρίως εδαφών)
1 χώρα πρόωρη συνταξιοδότηση*

1992 – Αναμόρφωση Mac Sharry

Σε αυτή οδήγησαν κυρίως:

Η αποτυχία των προσπαθειών για αποκατάσταση της ισορροπίας της αγοράς και

η ανάγκη για απεμπλοκή των διεθνών εμπορικών διαπραγματεύσεων (εισαγωγικοί δασμοί – εσωτερική στήριξη – γύρος Ουρουγουάης)

1992 – Αναμόρφωση Mac Sharry

Κύρια Στοιχεία:

α) Μείωση των θεσμικών τιμών στους τομείς των σιτηρών, ελαιούχων σπόρων και βοείου κρέατος.

β) Εισαγωγή των άμεσων ενισχύσεων (πληρωμές ανά εκτάριο ή Ζωική Μονάδα) ως αντιστάθμιση των απωλειών του εισοδήματος των παραγωγών από τη μείωση των τιμών.

γ) Υποχρέωση για αγρανάπαυση (όχι οι μικροί παραγωγοί)

Από στήριξη τιμών σε στήριξη εισοδήματος
Μερική Αποσύνδεση από ύψος παραγωγής

1992 – Αναμόρφωση Mac Sharry

Διαρθρωτικά Μέτρα:

Καθιέρωση αγρο-περιβαλλοντικών κινήτρων με στόχο την εκτατικοποίηση της παραγωγής και την προστασία των φυσικών πόρων.

Μέτρα μακροχρόνιας (20ετούς) αναδάσωσης των καλλιεργούμενων εκτάσεων.

Ενθάρρυνση της πρόωρης συνταξιοδότησης με μεταβίβαση της γης σε άλλες εκμεταλλεύσεις ή χρησιμοποίηση της για άλλους σκοπούς.

1992 – Αναμόρφωση Mac Sharry

Αποτελέσματα:

Πολιτικό συμβιβασμό, έτσι ώστε, οι μεγάλοι αποτελεσματικοί παραγωγοί να μην υποστούν μια σημαντική μείωση του εισοδήματός τους.

Κατέστησε δυνατή την κατάληξη του Γύρου της Ουρουγουάης,

προϋποθέσεις για να υπάρξει αργότερα μια μείωση των δαπανών του κοινοτικού προϋπολογισμού, μείωσε την επιβάρυνση που υφίστανται οι ευρωπαϊοί καταναλωτές

επηρέασε θετικά, σε κάποιο βαθμό, την άνιση διανομή των κοινοτικών ενισχύσεων μεταξύ μεγάλων και μικρών παραγωγών.

1992 – Αναμόρφωση Mac Sharry

Αποτελέσματα:

Αντίθετα

το διοικητικό κόστος της εφαρμογής της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής διατηρήθηκε σε υψηλά επίπεδα

δεν μεταβλήθηκε το καθεστώς της πολιτικής σε προϊόντα όπως η ζάχαρη, το κρασί, το ελαιόλαδο και ορισμένα φρούτα και λαχανικά

Η ΚΑΠ σε μια διαδικασία διαρκούς αναμόρφωσης και προσαρμογής

Πρόγραμμα Δράσης 2000 (Agenda 2000)

Επιτροπή Ιούλιος 1997

Ενόψει της ένταξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση δέκα νέων χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, συμπεριλαμβανομένων της Κύπρου και της Μάλτας συμπεριέλαβε μία σειρά μέτρων που σχετίζονται με

τη διεύρυνση,

πόρους για την υλοποίησή τους,

νέα μέτρα αναμόρφωσης της ΚΑΠ καθώς & το γενικό δημοσιονομικό πλαίσιο για την περίοδο 2000-2006.

Μάιος 1999 αποφασίσθηκε η νέα αναμόρφωση (στην ίδια κατεύθυνση με την αναμόρφωση Mac Sharry)

Πρόγραμμα Δράσης 2000 (Agenda 2000)

1999 Μάιος Βερολίνο

Βασίσθηκε σε ένα συνδυασμό μείωσης των τιμών στήριξης για ορισμένα επιλεγμένα προϊόντα και καταβολής εισοδηματικών ενισχύσεων ως αντιστάθμισμα της απώλειας εισοδήματος που αναμένονταν λόγω της μείωσης των τιμών.

Δημοσιονομική πειθαρχία

Βελτιώθηκε ο προσανατολισμός στην αγορά

Φιλική προς το περιβάλλον γεωργία - Ασφάλεια & Ποιότητα Τροφίμων (ΚΟΓΠ – γεωργοπεριβαλλοντικά)

Εισηγάγε θεσμικά τις προσεγγίσεις για αγροτική ανάπτυξη (2ος Πυλώνας)

Ιούνιος 2003 - Ενδιάμεση Αναθεώρηση

Λόγοι

Τήρηση του παρόντος δημοσιονομικού φακέλου μέχρι το 2013

Η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ο τρόπος εφαρμογής της Κ.Α.Π. στα νέα Κράτη -Μέλη.

Οι διαπραγματεύσεις για τη νέα Γεωργική Συμφωνία στον (ΠΟΕ

Οι νέες απαιτήσεις των ευρωπαίων πολιτών, καταναλωτών και φορολογουμένων για ασφαλή παραγωγή ανταγωνιστικών τροφίμων, προστασία του περιβάλλοντος και μια περισσότερο βιώσιμη ανάπτυξη.

Ιούνιος 2003 - Ενδιάμεση Αναθεώρηση

Επίσης

Η προώθηση ενός πολυλειτουργικού Ευρωπαϊκού μοντέλου γεωργίας

Η απλοποίηση των διαδικασιών εφαρμογής της ΚΑΠ καθώς και η διόρθωση υφιστάμενων δυσλειτουργιών.

Η ανάγκη για μεγαλύτερη συνοχή και διαφάνεια (κοινωνική δικαιοσύνη) στη χορήγηση των ενισχύσεων.

Ιούνιος 2003 - Ενδιάμεση Αναθεώρηση

Ριζικές αλλαγές

Ενιαία Αποδεδειγμένη Ενίσχυση

Ανεξάρτητη από ύψος & είδος παραγωγής (ιστορικά στοιχεία περιόδου αναφοράς)

Προϋπόθεση

Πολλαπλή Συμμόρφωση

τήρηση από πλευράς του παραγωγού της κοινοτικής νομοθεσίας που αφορά την προστασία του περιβάλλοντος, την καλή διαβίωση των ζώων και την δημόσια υγεία.

Ιούνιος 2003 - Ενδιάμεση Αναθεώρηση

Ριζικές αλλαγές

Διαφοροποίηση (modulation)

για λόγους που έχουν να κάνουν με την διάρθρωση και λειτουργία του ευρωπαϊκού προϋπολογισμού αποφασίστηκε ότι οι άμεσες ενισχύσεις που καταβάλλονται στους αγρότες θα μειωθούν σταδιακά κατά 3% το 2005, 4% το 2006 και 5% το 2007 και μετέπειτα.

Εξαιρούνται οι παραγωγοί < 5.000 ευρώ

Όι πόροι που εξοικονομούνται → αγροτική ανάπτυξη

Ιούνιος 2003 - Ενδιάμεση Αναθεώρηση

Ενιαία Αποδεδειγμένη Ενίσχυση (Single Farm Payment)

$$\text{ΑΞΙΑ ΑΤΟΜΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ} = \frac{\text{ΠΟΣΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ}}{\text{ΕΚΤΑΣΗ ΑΝΑΦΟΡΑΣ}}$$

ΕΝΙΑΙΑ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΑΝΑ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ

- Κατανομή στους αγρότες δικαιωμάτων είσπραξης, ετησίως, μιας ενίσχυσης βάσει ιστορικών εισπράξεων αναφοράς (2000-2002)
- Σε επίπεδο περιφέρειας το σύστημα είναι δυνατό να εφαρμοσθεί εναλλακτικά:
  - Σταθερό δικαίωμα είσπραξης ανά εκτάριο
  - Διαφοροποίηση μεταξύ καλλιεργούμενων εκτάσεων και βοσκοτόπων
  - Κατανομή μέρους της ενιαίας ενίσχυσης βάσει ιστορικών εισπράξεων και διανομή του υπολοίπου με κριτήριο το είδος της παραγωγής
  - Είναι δυνατή η ανακατανομή των πόρων μεταξύ περιφερειών

Συμπληρωματικοί κανόνες για την εφαρμογή του μέτρου της ενιαίας ενίσχυσης

- Τα κράτη μέλη έχουν το δικαίωμα να παρακρατούν το 10% για να ενθαρρύνουν ορισμένους κλάδους παραγωγής
- Τα κράτη μέλη υποχρεούνται να δημιουργήσουν εθνικό απόθεμα, προς όφελος των νέων αγροτών, μειώνοντας την ενίσχυση κατά 3%
- Το δικαίωμα στην ενιαία ενίσχυση μεταβιβάζεται χωρίς την προϋπόθεση μεταβίβασης γης
  - Ο αγοραστής όμως οφείλει να έχει στην κατοχή του επιλέξιμη γη σε αντιστοίχιση με τα νέα δικαιώματα

Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΗΣ

- Οι μεγάλες εκμεταλλεύσεις υφίστανται μειώσεις με στόχο την ενίσχυση της χρηματοδότησης των μέτρων του Πυλώνα II
- Από τη διαφοροποίηση εξαιρούνται:
  - Οι εκμεταλλεύσεις που εξασφαλίζουν άμεσες ενισχύσεις έως 5.000 Ευρώ
  - Οι πολύ απομακρυσμένες περιοχές
- Οι εισπράξεις από την εφαρμογή του μηχανισμού διαφοροποίησης (περίπου 1,2 δισ.Ευρώ) κατανέμονται ως εξής:
  - 20% παραμένει στο κράτος μέλος
  - 80% αναδιανέμεται στα κράτη μέλη με κριτήρια την απασχόληση, την συνολική καλλιεργούμενη έκταση και το ΑΕΠ
  - Τα κράτη μέλη δεν εισπράττουν λιγότερο από το 80% αυτών που συνεισφέρουν

ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΗ ΜΕΙΩΣΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

- Μεταβίβαση μέρους των εξοικονομήσεων υπέρ των μέτρων αγροτικής ανάπτυξης
- Μείωση ενισχύσεων κατά 20% (σταδιακά από 2006 έως το 2012)
  - στις μικρές εκμεταλλεύσεις (έως 5.000 Ευρώ) θα επιστρέφεται το 100% της μείωσης (πυλώνας II)
  - στις μεσαίες εκμεταλλεύσεις (από 5.000-50.000 Ευρώ) θα επιστρέφεται το 6.5% της μείωσης
  - στις μεγάλες εκμεταλλεύσεις (που εισπράττουν πάνω από 50.000 Ευρώ) καμία επιστροφή

ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ

- Αντιμετωπίζει παράγοντες χρονικής συγκυρίας
  - εναρμόνιση με προτάσεις Π.Ο.Ε. (ένταξη ενισχύσεων στο πράσινο κουτί)
  - δημοσιονομική στενότητα
- Πιθανοί κίνδυνοι:
  - έξοδος οριακών εκμεταλλεύσεων;
  - ανατροπή ισορροπίας στην παραγωγή;
  - έλλειψη πρώτων υλών για την μεταποιητική βιομηχανία;
- Λύση:
  - μερική αποδέσμευση ενισχύσεων (π.χ. κατά 50%)
  - διαφύλαξη αναγκών παραγωγής στις μειονεκτικές περιοχές

Προτάσεις Επιτροπής 10^{ος}/11

Κανονισμός Αγροτικής Ανάπτυξης

- Μεγαλύτερος συντονισμός μεταξύ του EAFRD (European Agricultural Fund for Rural Development) και των άλλων ταμείων (Περιφερειακό, Κοινωνικό, Συνοχής, Αλιείας).
- Συμπεριλαμβάνονται κάτω από ένα Πλαίσιο Κοινής Στρατηγικής (Common Strategic Framework) σε κοινοτικό επίπεδο που θα μετατρέπεται σε συμβόλαια Συνεργασίας (Partnership Contracts) σε εθνικό επίπεδο

- Κατάργηση των τριών αξόνων. Προσδιορισμός 6 κοινοτικών προτεραιοτήτων
  - Προώθηση της μεταφοράς γνώσης στη γεωργία και τα δάση
  - Προώθηση της ανταγωνιστικότητας και της βιωσιμότητας των εκμεταλλεύσεων
  - Προώθηση της οργάνωσης της αγροδιατροφικής αλυσίδας και διαχείριση του κινδύνου
  - Διατήρηση και βελτίωση των οικοσυστημάτων που έχουν ως βάση τη γεωργία
  - Προώθηση της αποτελεσματικότητας στη χρήση των πόρων και μετάβαση σε μια οικονομία μειωμένων εκπομπών άνθρακα (μέτρο για την αντιμετώπιση του προβλήματος της κλιματικής αλλαγής)
  - Προστασία της απασχόλησης και προώθηση της ανάπτυξης στις αγροτικές περιοχές

Άμεσες Ενισχύσεις – Πυλώνας 1

- Το σχήμα της ενιαίας ενίσχυσης μετατρέπεται από ένα σύστημα με πολλαπλούς τύπους δικαιωμάτων και αντικαθίσταται από ένα νέο βασικό σχήμα ενισχύσεων (επιλέξιμες περιοχές, δικαιώματα, ενεργοποίηση, μεταβιβάσεις, εθνικά αποθέματα κλπ.) με ένα τύπο δικαιώματος.
- Η βασική ενίσχυση θα συμπληρώνεται με μία σειρά πρόσθετων ενισχύσεων που θα καταβάλλονται από τον πυλώνα 1 στα πλαίσια του εθνικού ορίου που θα είναι διαθέσιμο σε κάθε κράτος μέλος

προστίθενται

- μια υποχρεωτική «πράσινη ενίσχυση» (30% του εθνικού ορίου) που θα καταβάλλεται σε παραγωγούς που ακολουθούν πρακτικές ωφέλιμες για το κλίμα και το περιβάλλον – σε συνδυασμό με super cross compliance conditionality για όσους ενταχτούν. (υποχρέωση καλλιέργειας 3 ειδών συγχρόνως, διατήρηση των μόνιμων λιβαδιών στα πλαίσια κάθε εκμετάλλευσης, 7% της έκτασης να αφιερώνεται σε οικολογικούς σκοπούς – επανεισαγωγή της υποχρεωτικής αγρανάπαυσης σε εκμεταλλεύσεις πάνω από 3 εκτάρια.
- Μια προαιρετική ενίσχυση (5% του εθνικού ορίου) σε παραγωγούς σε μειονεκτικές περιοχές
- Μια υποχρεωτική ενίσχυση σε νεοεισερχόμενους αγρότες (2% του εθνικού ορίου) που συμμετέχουν στο σχήμα της βασικής ενίσχυσης
- Μια απλουστευμένη ενίσχυση στους μικρούς παραγωγούς (10% του εθνικού ορίου). Υποχρεωτική για τα κράτη μέλη αλλά προαιρετική για τους αγρότες
- Μια προαιρετική για το κράτος μέλος «συνδεδεμένη ενίσχυση» (5% του εθνικού ορίου – μπορεί να γίνει υπέρβαση)

- Η εφαρμογή του μέτρου θα γίνεται σε εθνικό ή περιφερειακό επίπεδο και θα βασίζεται σε χαρακτηριστικά όπως το γεωργικό δυναμικό ή το περιβάλλον.
- Για τα κράτη μέλη που εφαρμόζουν το ιστορικό υπόδειγμα για την καταβολή της ενιαίας ενίσχυσης, προτείνεται η υιοθέτηση ενός δυναμικού υβριδικού υποδείγματος:
- Το 2014 το 50% της βασικής ενίσχυσης θα υπολογίζεται σε ενιαία βάση ανάλογα με την έκταση και το άλλο 50% θα κατανέμεται με βάση ιστορικά δεδομένα και συγκεκριμένα σε αναλογία με την αξία των δικαιωμάτων όπως αυτά θα εμφανίζονται την 31η Δεκεμβρίου 2013.
- Κατά το διάστημα μεταξύ του 2014 – 2019 τα κράτη μέλη θα υιοθετήσουν ένα σύστημα ενιαίας ενίσχυσης με ετήσιες προσαρμογές

- Η Ελλάδα έχει υιοθετήσει τα ιστορικό υπόδειγμα για την εφαρμογή του μέτρου της ενιαίας αποδεδμευμένης ενίσχυσης από το 2006 και μετά. Αυτό σημαίνει ότι οι πληρωμές ανά εκτάριο είναι υψηλότερες στις παραγωγικότερες περιοχές της χώρας και χαμηλότερες στις οριακές και ορεινές περιοχές.
- Η εφαρμογή μεσοπρόθεσμα ενός συστήματος ενιαίων ενισχύσεων θα οδηγούσε σε αναδιανομή των ενισχύσεων προς όφελος των λιγότερο παραγωγικών περιοχών, αυτών που χαρακτηρίζονται ως περιοχές όπου η γεωργική δραστηριότητα συνδέεται με τα δημόσια αγαθά και σε βάρος των περιοχών που χαρακτηρίζονται ως περιοχές «εμπορικής» γεωργίας.

Η ΚΑΠ ως το 2013 - Σύνοψη

- Ριζικά αναθεωρημένη σε σχέση με το παρελθόν, με καλύτερες επιδόσεις, χωρίς πλεονάσματα.
- Διαρθρωμένη σε δύο συμπληρωματικούς πυλώνες
- Πάνω από το 90% της παρεχόμενης στήριξης αποδεδειγμένη και υποκείμενη στους κανόνες της πολλαπλής συμμόρφωσης
- Οι μηχανισμοί παρέμβασης δραστηκά περιορισμένοι, να λειτουργούν ως δίκτυα ασφαλείας. Ανταγωνιστικότητα βελτιωμένη
- Η πολιτική αγροτικής ανάπτυξης ισχυροποιημένη με πόρους και νέα εργαλεία πολιτικής.
- Ολοκληρωμένη προσέγγιση για τις αγροτικές περιοχές, περιβαλλοντικά και εδαφικά πιο ισόρροπη γεωργία.